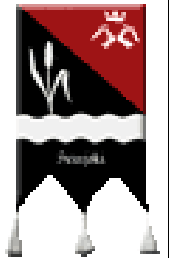

Heinjokelainen

Vuosi 2010

Heinjoki-Säätiö / Karkkilan Karjalaiset ry.

Heinjoki virtaa soisilta Koveron pelloilta kohti Vuoksen lahtea
rautatieasemalle johtavan tien kohdalla kesäkuussa 1989.

Akvarelli: Marja Paakki 2010

Heinjoki-juhla 18.7.2010 Karkkilassa

On perinne viettää Heinjoki-pitäjäjuhlaa kirkastussunnuntaina. Karkkilan Karjalaisilla on suuri kunnia järjestää kyseinen juhla Heinjoki-Säätiön kanssa Karkkilassa heinäkuussa 2010. Karjalan Liitto täyttää seitsemänkymmentä vuotta tänä vuonna, minkä johdosta vietetään näyttävästi Karjalaisia Lauujuhlia Helsingissä kesäkuussa.

Osallistuessani Heinjoki-Säätiön järjestämiin Karjala-matkoihin Pellervo Hyytiäisen opastamana oli minulle ensijärkytyksenä Karjalan rappiotila. Kuitenkin heräsi suuri lisätiedon ammentamishalu juuristani Heinjoella. Näitten kotiseutumatkojen osallistujat olivat pääosin Heinjoella syntyneitä ja nuoruutensa siellä viettäneitä eri kylistä lähtöisin olevia ihmisiä, jotka kertoivat elämästään Karjalan kannaksella. Olen kiitollinen siitä tietotulvasta, jonka sain näiltä heinjokelaisilta. Suuri osa heistä on jo siirtynyt tästä ajasta rajan taakse. Nykyiset käynnit entisillä kotiseuduilla ovat muuttuneet. Luonnon kauneus lukuisine järvineen ja lampineen on edelleen nähtävissä. Voi vain kuvitella Heinjoella asuneiden kaipuun kotiseudulleen näiden vuosikymmenten ajan.

Sodan jälkeen syntyneiden joukossa on ilahduttavan monia Heinjoki-taustaisia erilaisissa Karjala-toiminnoissa mukana. Karjalaisuus kiinnostaa. Karjalan Liiton uusien jäsenien määrä oli lähes 3000 vuonna 2009. Tämä on osoitus karjalaisen kulttuurin elinvoimasta.

Arvoisat Heinjoki-juhlan vieraat, viihtykää Karkkilassa.

Karkkilassa 24.5.2010

Jari Kääriäinen
Karkkilan Karjalaiset ry.
Puheenjohtaja

Seurakunnan nuoria on kokoontunut Pappilanjärven rantaan vuonna 1924. Kirkkoherra Martti Savelainen perusti vuonna 1922 Heinjoen Kirkonseudun Nuorisoliitto-osaston.

Kuvan omistaja: Martti Pynninen

Heinjokelainen

Julkaisija:
Heinjoki-Säätiö
Karkkilan Karjalaiset ry.

Toimitus:
Marja Paakki

Painopaikka:
AM Digipaino / AM Print Oy
00380 Helsinki

Karjalan Liiton kultainen ansiomerkki myönnettiin Esteri Lassilalle

Esteri Lassila o.s. Munkka sai Karjalan Liiton kultaisen ansiomerkin lähes 30-vuotisesta, aktiivisesta toiminnastaan Joutsenon Karjalaisissa 18.4.2009 Karjalatalossa Helsingissä. Esterin sukujuuret menevät Heinjoelle, sillä hänen äitinsä, Helena Juhanantytär Majuri, on syntynyt Ristseppälän kylässä Heinjoella. Isä, Matti Aataminpoika Munkka, on syntynyt Valkjärvellä.

Ahmoon Viri

Ahmoon Virin joukkue U.L. Pyhäjärven kunnan lentopallomestarina 1950-luvulla. Kuvassa ovat Matti Parikka (vas.), Veikko Teivonen, Urho Teivonen, Martti Pynninen, Aulis Kääriäinen, Kyösti Havukainen ja Antti Parikka.

Miten urheiluharrastus käynnistettiin?

Heinjoen Urheilijat aloitti toimintansa Vihdissä ja sillä oli kolme alaosastoa: Vanjärvellä, Ojakalassa ja Ahmoolla Viri. Seura oli toiminut jo vuosina 1945-1946 Varsinais-Suomessa, Marttilassa ja Koskella, jonne oli sijoitettuna paljon heinjokelaisia. Seuran aloitettua toimintansa Ahmoolla se tarvitsi paikan, missä voi harjoitella ja kilpailla. Vuonna 1948 Ropoin tilan isännältä Erland Fagerilta saatiin lupa käyttää harjun laella olevaa tasaista lammaslaidunta urheilupaikkana. Se oli ollut jo aiemmin nuorison kokoontumispaikkana kesäisin. Huolimatta karjalaisten kiireistä kuten rakennuspuuhista ja pellonraivauksesta jäi kuitenkin aikaa nuorten urheiluharrastuksille. Nopeasti saatiin harjulle vaa-

timattomat hyppy- ja heittopaikat sekä lentopallokenttä. Näin voitiin taata nuorille paikka missä urheilla. Nopeasti joukkoon liittyi myös kanta-asukkaiden nuorisoa mukaan seuran toimintaan, mikä lisäsi sopeutumista ja yhteistyötä.

Itse toiminta

Seuran harjoitukset olivat tiistai- ja perjantai-iltaisin, joskin me pojat pelasimme lentopalloa myös sunnuntaisin. Juoksut juostiin harjun takana olevilla metsäteillä tai Luhtaniityntiellä. Harjun kentän koko oli 70 x 40 m.. Ensimmäisen kesän jälkeen hävisivät ”kirittäjät” nimittäin lampaat kentän ympäriltä. Ropoin isäntä luopui lampaista. Harjulla pidettiin vuosien varrella monia jäsenten välisiä yleisurheilukilpailuja, jopa Ka-

levan Viestin mestaruuksista kilpailtiin. Oma lukunsa olivat siellä pelatut monet lentopallo-ottelut.

Uudet tuulet puhaltavat

Kun Heinjoen Urheilijat ja Vihdissä toiminut Kilpeenjoen Urheilijat yhdistyivät ja nimeksi otettiin Kalevan Viesti, me ahmoolaiset oltiin mukana entiseen tapaan. Mutta kun Vihtiin perustettiin vuonna 1950 Vihdin Viesti, emme halunneet kuulua vihtiläiseen seuraan. Aloitimme neuvottelut Karkkilan Poikien kanssa ja liityimme sen alaosastoksi nimellä Ahmoon Viri. Harjun toiminta siirtyi sinne. Uudella kentällä olivat kaikki hyvät olosuhteet, juoksuradat, lentopallokenttä sekä sellaiset ylellisyydet kuin pukukopit ja suihku. Toimintaan olivat kaikki tervetulleita. Mainitsemisen arvoista on myös se, että seurat ovat kouluttaneet monia yleisurheilun palkintotuomareita sekä lentopallotuomareita. Kun Pyhäjärven kunta vuoden 1969 alussa liittyi Karkkilan kauppalaan, loppui kylien välinen lentopallolarja sekä muut vastaavat mestaruuskilpailut. Myös aika oli muuttunut, autot yleistyivät ja tarjolle tuli uusia harrastuksia. Nuorison muuttoliike vähensi seuran jäsenkuntaa. Näiden ilmiöiden mukana Virin toiminta

alkoi hiipua ja loppui kokonaan 1970-luvun puolessa välissä. Mainittavaa on myös urheiluseuran puitteissa 1960-luvulla toiminut näytelmäkerho sekä iltamien järjestäminen. Näytelmät esitettiin Ahmoon työväentalolla.

On kiitosten aika

Näin jälkeenpäin on kiitoksella muistettava Ropoin isäntää Erland Fageria, joka antoi käyttöön paikan, jossa silloisissa olosuhteissa nuoret saivat kokoontua urheiluharrastuksen merkeissä. Toiseksi on myös kiitoksella muistettava Pellervo Hyytiäistä, joka oli koko urheilutoiminnan käynnistäjä ja ylläpitäjä koko elämänsä ajan. Kiitoksen ansaitsevat myös kaikki Virin lukuisat jäsenet, jotka antoivat oman panoksensa seuran toiminnan hyväksi monien vuosien aikana. Tänä päivänä me viriläiset olemme aktiivisia penkkiurheilijoita. Pienenä saatu kipinä urheiluun on säilynyt. Vierivä kivi ei sammaloidu!

Martti Pynninen

Heinjoki-Säätiön hallituksen pj.

Eiran muistikuvia viimeisestä muuttomatkasta Heinjoelta Karkkilaan ja sopeutumisesta Ahmoolle

Muuttomatka hevoskyydillä ja junalla

On kesäkuu 1944. Luonto on rehevä. Ilma säteilee valoa ja lämpöä. Puut keinuvat juhlapukeissaan viennossa tuulessa. Linnut visertävät ja häärivät pesäpuuhissa. Ihmisten olo on kuitenkin pois tolaltaan. Käsky on käynyt, nyt matkaan ja nopeasti, pois sodan jaloista. Taas. Ennen lähtöämme kodista muistan äidin pakanneen pöytäliinoja ym. kallisarvoista tavaraa maitotonkkaan, joka kaivettiin maahan. Sieltä ne löydettäisiin, kun taas palataan kotiin. ”Retki” eli matka juna-asemalle oli pitkä ja raskas. Isä jäi Heinjoelle ns. IS-joukkoihin. He selvittivät kotien asioita asukkaiden lähdettyä. Esimerkiksi eläinten teurastuksesta saattoi olla kyse. Isän veli Juhana ajoi hevosta, Martti ja minä olimme kuorman päällä ja äiti ajoi polkupyörällä. En millään osaa ymmärtää, miten äiti jaksoi ajaa pyörällä perässä valvoen lehmiiä, jotka olivat kärrin takana kiinni. Ilmeisesti kaikki tapahtui tahdon voimalla. On huomioitava myös silloisten polkupyörien laatu. Vaih-

teista ei ollut tietoaakaan. Jarrut olivat tärkeässä roolissa. Välillä oli levättävä ja syötävä. Myös Sakuhevosemme ja lehmät (2 kpl) kaipasivat lepoa, ruokaa ja juomaa. Äiti levitti viltin maahan ja siinä aterioimme. Se oli todellista ”piknikkiä”. En vain ymmärtänyt, miksi äiti itki. Vanhempana tuokin on selvinnyt. Tuolloin opin myös fysiikan alkeita: Kärrien pyörien ”pinnojen” väliin laitettiin kapulat, ettei vauhti noussut liian suureksi alamäessä, sillä hevosen piti keretä edellä ja lehmien jäljessä mukaan. Nyt tiedän, että kyse oli pyörimiskitkan muuttamisesta liukumiskitkaksi. Ilmahälytyksiäkin tuli. Meille lapsille oli myös selvitetty, että silloin oli heti tultava alas kuorman päältä ja painauduttava maahan jos mahdollista niin ojaan. Tuo matka kesti noin kaksi viikkoa Heinjoelta Kouvolan tietämille Selänpään asemalle. Junamatkalla olimme eläinten kanssa samassa vaunussa. Jotenkin minä pääsin pistäytymään ”ihmisten” vaunuun ja ystävälliset ihmiset halusivat puheliaan pikku tytön sinne. Olin pitkään ylpeä etuoikeudestani.

Metsämäen aika

Martilan pitäjässä meidät sijoitettiin Metsämäen taloon. Sieltä on vain mukavia muistoja. Saimme yhden huoneen asuttavaksemme. Äiti keitti ruoat samalla hellalla talonväen kanssa. Talonväki, leskimies isäntä ja kaksi tytärtä olivat ystävällisiä ja sopu säilyi. Tyttäret toivat minulle häälahjaksi tuvan öljylampun, koska olin sitä aina ihaillut (Meillä oli karbidilamppu.). Muutenkin yhteydenpito on säilynyt näihin päiviin asti. Olin onnellinen, kun mennessämme Helmi-tyttären 80-vuotispäiville, hän totesi: ”Tulihan se pikkusiskokin.” Minulla valuivat kyyneleet pitkin poskipäitä.

Eira veljensä Martin kanssa kotipihalla Heinjoella kesällä 1943.

Tulo Karkkilaan

Saavuimme ”Pikku-Pässillä” (juna) Karkkilaan myöhään illalla. Yövyimme aseman lattialla ja aamulla menimme Ahmoon kansakoululle. Yläkoulun luokassa olivat myös Parikan ja Hyytiäisen perheet noin 20 henkilöä. Isä vitsailikin usein, että hän pääsi suoraan yläkouluun. Kolme perhettä samassa luokassa olisi tämän päivän sanonnan mukaan melkoista ”tositeeveettä”. Ruokakin muistini mukaan kypsennettiin pystyunnissa. Kesän aikana isä ja Juhana rakensivat meille pienen mökin omalle tilallemme. He tappoivat monta kyykäärmettä, koska paikka oli asumaton. Minua tuo käärmeitten läsnäolo pelotti. Mökissä asuimme noin kaksi vuotta. Mökissä syntyi myös perheemme kuopus

Mirja. Aikaisin aamulla Martti ja minut lähetettiin naapuriin Laineen perheen luo, kun isä lähti hakemaan kättilöä. Tultuamme koulusta oli pikkusisko syntynyt. Kun kerroin länsisuomalaisten ystävällisyydestä, samaa voin sanoa uusmaalaisista. Meidät oli otettu ystävällisesti vastaan ja ystävyys on säilynyt läpi vuosien. Asuinpaikka sai nimen Koivukallio ja Juhanan ja isän voimin rakennettiin varsinainen asuinrakennus. Uuden kodin kohokohtia olivat sähkön saanti ja radio. Myöhemmin Matti-isä ihmetteli, miten kehitys on mennyt nopeasti eteenpäin, kun pihassa olivat meidän perheemme lasten autot. Hän muisteli, miten he joukolla menivät Heinjoen kirkolle katsomaan, kun ensimmäinen auto tuli Viipurista. Nyt on omassa perheessä kaksi autoa. Karjalaisten tulo ja rakentaminen vei varmasti kehitystä eteenpäin. Meillä oli pienen kyläkulman ensimmäinen puhelin, josta naapurit kävivät soittamassa. Joku soitti lääkärille, eläinlääkärille tai keinosiementäjälle tai sukulaisille tai mielitietylle. Kaikesta tuosta ajasta on jäänyt mieleen se armoton ahkeruus ja tulevaisuuden toivo, millä vanhempamme kotitilaa hoitivat. Äiti ”uhkailikin” laittaa isän haudalle kuokan. Uhkaus ei toteutunut, äiti edes meni ennen isää. Isälle jäi suuri ikävä ja kaipaus. Kiitollisuus täyttää mielen vanhempien työstä ja opetuksista. Kiitollisuus myös Korkeimmalle, elämä on ollut ”rikasta” ja elämisen arvoista. Niin ja ystävällisiä ihmisiä on myös Etelä-Pohjanmaalla, olen asunut siellä yli 40 vuotta. Kerran evakko, aina evakko.

Kotiutuminen Ahmoolle

Kotiutuminen Ahmoolle sujui mielestäni hyvin. Lapset löysivät tietenkin seuraa koulusta ja naapureista. Pian virisivät erilaiset kerhot ja touhut. Talvella leikimme ”suokulpalle” tehdyllä napakelkalla. Sahanterästä tehtiin luistimet, joilla luisteltiin ja tietenkin myös hiihdettiin. Puihanlinnanmäestä tehtiin ennätyksiä. Kesällä kävimme uimassa Ahmoonlammella, jonne tuli matkaa noin neljä kilometriä yhteen suuntaan. Heinätöiden aikaan pääsi vain sunnuntaisin uimaan. Myöhemmin naapuriin Laineelle tehtiin uima-allas. Siinä pulikoitiin ja metsästettiin iilimatoja. Naapurin Lispen kanssa harjoittelimme moottoripyörällä ajoa. Hän oli saanut isältään luvan ajella pikku teillä Jaava 250:llä. Ei ollut silloin kypäriä eikä liioin ajokorttia. Lispe ohjasi ja minä kökötin takana. Pisin matka oli noin kymmenen kilometrin päässä, Vaskijärvellä käynti. Kaikki sujui onneksi hyvin. Muuten meitä on viisi lapsuuden ystävää, jotka olemme perustaneet epävirallisen porukan

Ahmoon työt ja kokoonnumme ainakin kerran vuodessa yhteen pienen matkan tai muun yhdessäolon puitteissa. Me motoristit olemme siinä mukana, lisäksi Aira, Tuula ja Terttu. Ropoin kentällä yleisurheiltiin ja pelattiin lentopalloa. Kun tähän liitetään kotityöt, piisasi touhua, kunto karttui ja ruoka maittoi. Ruoasta puheen ollen karjalaiset ovat rikastuttaneet uusmaalais- ta ruokakulttuuria. Marjat, sienet, vihannekset, kala, uuniruoat ja piirakat kuuluvat karjalaiseen ruokakulttuuriin. Vanhempi väki sai vaihtelua yhdistystoiminnasta. Oma äiti oli mukana Martoissa ja myös seurakunnan toiminnassa pitäen mm. pyhäkouluja. Martat järjestivät erilaisia kursseja ja heiltä sai apua pitojen järjestämiseen niin työn kuin astioittenkin lainauksen muodossa. Äidillä oli myös lukeminen harrasteena ja erilaisten asioiden keruu Kansanvalistusseuralle. Isä oli koti-ihminen ja työ oli myös hänen harrastuksena. Hänen hyvä työkumppaninsa Saku-hevonen palveli vielä Koivukalliolla. Kun tuli aika viedä Saku lopetettavaksi, lähti isä pois kotoa. Hän ei kestänyt katsoa pidetyn hevosen teurasauton laittoa. Vaikeaa se oli meille muillekin. Saku oli myös evakko. Kun puhuttiin teurasauton tulosta, vei Mirja pystykorvakoiramme Kaikun pellolle kanssaan, ettei sitä laitettaisi autoon.

Karjalan heimo

Martti-veli on ollut kantavana voimana karjalaisuuden vaalimisessa Karkkilassa. Myös hän on ansiokkaasti hoitanut siteitä Heinjoelle järjestäen kotiseuturetkiä. He ovat tehneet tuttavuutta kotipaikoillamme asuviin venäläisiin ja ystäviäkin on tullut. Entisellä kotiseudulla on järjestetty erilaisia talkoita ja pystytetty muistomerkkejä. Kunnioitus esi-isien tekemää työtä kohtaan sekä ikävä ja kaipuu Karjalaan, kotiseudulle, tunnustetaan ja juuret ovat sydämessä. Jospa kerran vielä pääsisin kotiin Karjalaan, ... mutta nyt olemme kukin omalla paikallamme koti-Suomessa ja meidän on hyvä olla. Niin se muuttokuorma oli yksi kärryllinen, josta alussa kerroin. Nyt on meillä jokaisella kaikki tarpeellinen ja varmasti myös tarpeetonta. Paljon käytetty sitaatti karjalaisuudesta on: ”Ilo pintaan, vaikka syvän märkänis.” Olisiko tuossa syy jaksamiseen? Elämälle kiitos, se on ollut ainakin kokemuksista rikasta, toivoa tulevaisuudesta ei ole menetetty missään vaiheessa. Sopeutumista on varmaan auttanut se, että niin kantasuomalaiset kuin karjalaiset ovat ymmärtäneet, että on parempi rakentaa siltoja kuin muureja.

Eira Pirhonen o.s. Pynninen

Käytiin oljामissa – vanha karjalainen tapa

Tiedonhalu heräsi

Moni vanha karjalainen perinne on jäänyt menneisyyteen sodan vuoksi. Vuosisatoja kestänyt tapa, käydä oljामissa, on jo unohtumassa. Meitä ensimmäisen polven karjalaisia kuin meidän jälkeläisiämmekin kiinnostavat vanhat asiat. Omien vähäisten tietojeni lisäksi päätin kokeilla Karjala-lehden välityksellä, olisiko vielä iäkkäämpien ihmisten muistissa lisätietoa oljामissa käynneistä. Yhteydenottoja tuli runsaasti. Tein myös henkilökohtaisia haastatteluja. Yllätyksenä koin, että vastaajien joukossa oli paljon miehiä. Luulin asian kiinnostavan vain naisia. En ole mikään ammattitutkija. Olen vain juuristani kiinnostunut evakkolapsi. Oljामissa käynti on hyvin vanha perinne. Vanhinta tietoa sain yliopiston tutkijalta, Pirkko Sallinen-Gimbliltä. Hän oli löytänyt vanhoista tuomiokirjoista tiedon, että eräs karjalaisemäntä oli saanut tuomion käräjillä, koska oli evännyt miniänsä pääsyn oljामiin. Tapa oli käytössä koko Suomen Karjalan alueella. Etelä- ja Länsi-Suomessa ei tunneta tapahtumaa lain-

kaan. Toisaalta karjalaiset itse ovat levittäneet tietoa muualle Suomeen.

Mistä oikein on kyse?

Maalaistaloon avioitui tyttö, josta tuli miniä, jonka aviomiehen vanhemmat pitivät isännyyttä. Emäntä oli naisten asioissa määräävässä asemassa. Karjalassa oli aikaisemmin suurperheitä. Talossa voi olla useita miniöitä. Noin puoli vuotta häiden jälkeen nuorikko lähti syntymäkotiinsa kyläilemään siis oljामiin ensimmäisen kerran. Hän viipyi viikon, kaksi viikkoa ehkä kauemminkin riippuen talon tilanteesta. Matkat eivät yleensä olleet pitkiä. Harvemmin avioituttiin kauemmas kuin koti- tai naapurikylään. Nuorikko oli todellakin vieraana synnyinkodissaan. ”Oljामissa oljамalle pitää ovetkin avata”, kertoi eräs haastateltu. Nuorikko teki omia käsitöitään, kutoi kankaita, ompeli tai vain lepäsi. Vierailu toistui useana vuonna. Kun lapsia syntyi, pienin pääsi mukaan.

Vastausten kirjo

Vastaajista löytyi vielä henkilöitä, jotka olivat itse käyneet oljामissa tai kyseessä oli miespuolisen vastaajan vaimo tai äidin mukana ollut lapsi. Iäkkäin haastateltava oli 97-vuotias mies. Sain tietoa seuraavista paikkakunnista: Heinjoki, Ihantala, Jääski, Kirvu, Kivvennapa, Kurkijoki, Lappee, Lumivaara, Metsäpirtti, Miehikkälä, Muolaa, Porlammi (VPL), Pyhäjärvi (VPL), Rautjärvi, Sakkola, Uusikirkko ja Äyräpää. Kaupungeista sain vain yhden vastauksen. Tanskassa asuva entinen Viipurin tyttö kirjoitti, miten he äidin kanssa veivät hänen nukkensa tädin luo oljamiin.

Esimerkkejä haastattelutuloksista

Lumivaarassa tätä vierailua kutsuttiin ativoinniksi. Noin vuoden kuluttua häistä lähdettiin ativoimaan ja ensimmäisellä kerralla viivytettiin kaksi, kolme viikkoa. Pois lähettäessä otettiin mukaan rittaanit (rittua-lehmä ja piironki) eli myötäjäiset. Toisena syksynä aika lyheni viikoksi ja kolmatta kertaa pois lähtiessään tytär kopautti kolmasti kyynärpäällään ulko-oveen hyvästiksi. Tämän jälkeen vierailut olivat tavallisia lyhytkestoisia sukulaiskäyntejä. Miehikkälässä ja Luumäellä menttiin orpanoihin. Jos oli kesähäät, Rautjärvellä menttiin oljamiin syksyllä viideksi viikoksi. Aika lyheni kahteen viikkoon. Vierailu toistui 3 - 4 vuoden ajan. Isä tai veli haki oljamiin, aviomies haki pois. Kurkijoella miehen tullessa hakemaan nuorikkoaan pois hän sai mukaansa ns. ”rittoain-elläimet”, lehmän, lampaan ja sian. Kun joku viipyi liian kauan kylässä, Uudellakirkolla tokaistiin: ”Mitä sie nii kauva viivyit? Eihä sin ois tarvint oljamii jääh.” Eräs vastaaja kertoo: ”En avioitunut maalaistaloon. Mutta niin kuin tapana oli, äiti halusi antaa minulle lehmän, jonka myin ja ostin rahalla sohvakaluston. Tuolla se seisoo minun ”koti-lehmäni” vieläkin olohuoneessa 51 vuoden jälkeen. Keskiuomalaiselle miehelleni se on vitsailun aihe, mutta en pane sitä pahakseni.” Porlammilainen 85-vuotias vastaaja kertoi: ”Vaikka äidin koti oli aivan näköetäisyydellä, niin silti oltiin oljामissa. Minäkin kerran yritin vanhaa tapaa, mutta mieheni kiirehti hakemaan kotiin, koska pelkäsi minun jäävän sille tielle. Anopin kanssa olivat kireät välit.” ”Sukulaistaloon, kotini naapuriin, oli tullut tyttö äitinsä kanssa oljamiin ja tunsii olonsa yksinäiseksi, vaikka olikin mummolassa. Kotona oli kirkkomummo eli isän äiti ja kylämummo, joka oli äidin äiti. Pääsin leikkimään tytön kanssa ja meille sanottiin, että kylhä työ leikkittä sorjii leikkilöi”, kertoi kirvulainen vastaaja. Heinjoen

Ristseppälästä lapsuustoverini kertoi: ”Äiti oli tullut kotikylääni tarkkailukarjakoksi ja avioitui sinne. Niinpä matkat oljamiin tehtiin junalla ensin Viipuriin ja sitten junan vaihdon jälkeen eteenpäin. Pääsin äidin kanssa mukaan matkoille, joista minulle on jäänyt mieluisia muistoja.” Äyräpään Ritasaaaresta kotoisin olevan 97-vuotiaan vastaajan selkeitä lapsuusmuistoja: ”Olin kolmevuotiaana äidin mukana oljामissa ja leikin naapurin Martin kanssa lumipallon heittoa sähkötolppaan. Sadepäivinä leikittiin saunassa. Martti kaatoi ämpärillisen vettä päälleni ja itku kurkussa äidin luo, joka laittoi kuivaa ylle. Martti oli kokenut merran ja saanut ravun, ankeriaan ja haukia. Kalat hyppivät säkissä. Se oli ihmettä. Äiti oli kertonut, miten kesäisin hiekka poltti varpaita ja kävyillä keitettiin kahvit.” Pyhäjärvellä (VPL), kun aviomies haki nuorikkonsa pois oljamista, hän vei apelleen pullon. Jotkut vävyt veivät laskiaispäivänä leninkikankaan anopilteen tullaiksi. Samalla jäätiin taloon tulleiden serkkujen kanssa syömään rokkaa ja pannukakkua. Mäkeäkin laskettiin parireen takareellä. Kaikilla ei ollut mahdollisuutta käydä oljामissa. Muolaassa oljamiin menttiin syksyllä ulkotöitten jälkeen tai kevättalvella. Kotona kestettiin hyvin, ettei unohtaisi. Äyräpäässä syntynyt vastaaja kertoo tädistään, joka meni Muolaaseen naimisiin, että hänen miehensä sisar teki työt sillä aikaa, kun miniä oli oljामissa. Sisaret kokoontuivat samaan aikaan entiseen kotiinsa. Vastaaja itse kertoo tullessa miniäksi vuonna 1949 siis sotien jälkeen. Anoppi oli sairas ja tyttäret lähteneet maailmalle. Olin karjakkokoulun käynyt ja innokas karjanhoitaja. En päässyt irti karjasta, että olisin voinut tavata vanhempiani. Ikävöin valtavasti. Olimmehan Karjalassa paljon suvun kanssa yhdessä. Kaikki olivat nyt evakkona ympäri Suomea. Sota sotki kaiken entisen, ja nykyisin ei mennä miniäksi. Varmasti oli monella miniällä vaikeuksia miehelässä. Eihän miniän sopinut talon tapoja muuttaa. ”Meil tehää niiko ain on tehty.” Joskus jopa oma aviomies piiloutui töittänsä taakse välttymään joutumasta naisväen ongelmien selvittelijäksi. Ei kaikkien miniöitten tilanne ollut niin huono, anoppi on suhtautunut uuteen tulokkaaseen erittäin hyvin opettaen ja tukien häntä.

Yhteenvedo

Paljon on kuvauksia pahoista anopeista. Kantelettaressa on paljon miniän valitusvirsiä. Yksi karjalaisten tapojen kauneimmista ilmentymistä on juuri oljamiin pääseminen. Nuori vaimo sai palata vanhempiansa luokse. Sitä voisi sanoa vaikka sen ajan vuosilomaksi

tai ehkä myöhästyneeksi äitiyslomaksi. Sai levätä ja se oli varmasti tarpeen. Se oli eräänlaista mielenterveydenhoitoa. Lapsuuskodissa sai taatusti olla oma itsensä. Eräs metsäpirttiläinen haastateltava sanoi kauniis-

ti:” Eiköhän se ollut koti-ikävän torjuntaa.”

Milda Valtonen

Heinjoee naapurist U.L.Pyhäjärvel

Muistelui evakkoajalt ja sen jälkee

*Kirjoittaja: Arvi Akkanen
Karkkilan Karjalaiset ry:n sihteeri*

Talvisottaa pakkoo

Evakkomatkoi kohalt miu omat muistamiset ei yletä ensimmäisee evakkoo lähtö. Talvisottaa paaos myö oltii Hämmees Urjalas. Sielt miul o muiston palojälk oikia kääe selkämykses. Se ol tult uuni kohennuskoukust. Myö saatii pika-asutustila Pomarkust ja sinne mäntii vuuve 1941 aikan. Meitähä ol jonkiilaine piene suurperree alku. Ol isän isä Jooseppi-äijä s. 1870, isän äiti Mari-mummo k. 1937, Niko-setä s. 1896 poikamies, Antto-setä s. 1898 ja vaimo Iida s. 1899, Eino-setä s. 1905 poikamies, isä Väinö s.1910 ja äiti Helmi s. 1913. Miu syntymävuos on 1938 ja sisko Eeva syntyy Urjalas evakos olles 1940. Nii jot meitä ol Pomarkus olles yheksä henkee. Ku aikuisii ol seitsemä henkee, ni meil lapsil ol sellane suojamuuri ympäril. Ei meitä millokaa soval peloteltu. Asjat otettii nii ku ne tulliit. Vaik Kuolemajärvi ja Heinjoki o olleet rajapitäjii Kämärä kohalt, asema ol Kuolemajärve puolel ja kylä Heinjoee puolel. Meil sanottii isoissää äijäks ja heinjokelaiset sannoit vaijaks. Luulen, et haastamisenkii puolest o hyväst ymmärretty toisiaa.

Takasii kottii

Pomarkust myö lähettii uuvevuuve 1943 aikoin kottii Kannaksel, Kuolemajärvel Hatjalahe kyllää. Isä ja

Niko-setä olliit olleet 1942 kesäl laittamas piene tuva kuntoo sauna perustuksil. Äijä, Eino-setä, Antto-setä ja Iita-täti tulliit kevvääl 1943 ja toivat lopu karja tullesaa. Asuinrakennus ol palant ja savupiiput vaa törrötiit. Isä paikkas savel leiviuunii ja äiti paisto siin leipää. Antti syntyy syyskuus ja nii meitä ol sit kymmenä henkee. Myöhää syksyl valmistu navetta vanhoil perustuksil ja tilapäisest navetast saatii jouluks tupa asumista varte. Maata viljeltii ja karjaa kasvatettii. Kevvään 1944 viljelytyöt saatii tehtyy.

Toine evakkoo lähtö

Toine lähtö meil tul suntain kesäkuu 11. päivä 1944. Äijä läks viemää äitii ja meitä lapsii Kämärä asemal. Isä ajo tavaroi Kuolemajärve asemal, mut sinne ne jäivät. Sit ku tavarajuna tul ei olt ennää lastaajii. Äiti ja Iita-täti olliit mei lapsii kans. Tiistain päästii Viipurii päi junal. Se seiso yöl Viipuris ja sitä pommitettii, mut myö päästii lähtemää ja tultii Halikkoo. Ens oltii Heinäsuo kyläs Kuusjoee rajal Kaitasuo-nimises paikas. Sit heinäkuus mäntii Pailinna-nimisee paikkaa Haliko asemalt vähä matkaa Turkuu päi. Aluks myö lapset oltii äiti kans päärakennukse yhes kammaris. Antto-setä ja täti olliit tois talos. Siel ol Inkeri-Mari lapsine. Hyö joutuit lähtemää. Ostiit monellaista tavaraa Salost. Myö aateltii, jot ei ne niitä raja jälkee saa itse pittää. Kaks venäläistä vankii ol ja siel tois. Vladimir ol rauhallinen ja Oskar vilkkaamp. Antto-setä tul niihe kans hyväst toimee, ku osas venättä. Nii vangitkii läksiit. Muistan, ku emäntä laitto Vladimiril leipää evvääks ja viel veitsenkii anto keral. Oskar on Haliko asemal lähentent karkuu, mut olha se kii saatu. Syksyl myö muutettii Pailinnas mäeesytjää pienee mökkii. Joulun meitä ol kaheksa henkee. Talvel mie oli vähä aikaa äiti vanhemmil. Sil aikaa mei väk muutti Esko-nimisee paikkaa Haliko Ammako kyllää. Äiti muist, et se tapahtu Paavalipäivän 25. tammikuuta koval pakkasel. Lehmät saatii Eskol talli ajosilla al. Siin ol sellane tila. Sit kevvääl myö saatii Esko pelloist vuokral neljä hehtaari.

Uuuet asuinsijat

Isä ol kevättalvest 1945 käynt Uuvelmaa lääni Pyhäjärvelt katsomas maatillaa Ahmoo kyläst. Opettaja Konrad Heinolt ostetti määräala. Siihe kuulu peltoo n. 15 hehtaarii, kallioista metsämaata ja kaskemise jälkeistä lepikkoo yhteesä n. 30 hehtaarii. Siihe kuuluut Erikssoni torpa rakennukset Sillapääs. Sillanpää tul sit talol nimeks. Helatorstain 1945 muuttiit Antto-setä ja Iita-täti sinne. Mie tuli ensimmäise kerra isä kans vuoroo junakyyvil ja vuoroo polkupyörätangol kevätkesäst Halikost Nummela kautta. Isä ol laittant parist leviäst lauvast sellase istuime pyörätangol, jot ei siin olt paha istuu pitempääkää matkaa. Sit ku tultii mei paikoil tuoho Väärämääe pääl, ni siin ol miehii aita laittamas. Isä kysy miult, jot jäähääks tähä talloo yöks. Mie oli vähä ihmeissäi, ku tallookaa ei näkynt viel. Mut sithä mie tunnisti omat ihmiset riemuksei. Äiti, äijä ja toiset lapset tulliiit heinäkuu 12. päivä lopukarja ja tavaroil kans Karkkila asema kautta. Näi jälkeepäi ajatelle vaa vähä toista vuotta ol aikaa kulunt toisest evakkoo lähöst. Nii päästii koko pere omal maal ja oma kato al, vaik ei siint haastettu, ni kyl se tuntu meist kaikist mahottoma hyvält. Myö asuttii koko kymmene henge pere siin Sillapää torpas ainakii seuraava vuuve syksyy ast. Siin ol tupa ja kammar. Sielt mie läksi kouluukii ensimmäisen syksyn. Mei äijä ol yks aamu istumas siin Sillapää mäael tiereunas sellasel penkereel. Siihe tul tyttö ja poika, Koivuharju Pertti ja Maija. No äijä kysymää, jot mihis työ määttä. Hyö männööt kouluu. No, eiks se meikii poika oo jo seitsemä vuotta? Ja nii myö lähettii äiti kans laapasemmaa peräst koulul. Sellasta ol ”tiedottamine” siihe aikaa.

Jooseppi Akkanen pienen suurperheensä kanssa 85-vuotissyntymäpäivänään 25.8.1955

Mites ne paikkakuntalaiset sannoot: ”Ei oo kahta Karkkilaa.”

Rakennustöitä piisas

Asuinrakennukse lisäks Sillapääs ol hirsiset aitta ja talli, jonne saatii lehmät sisäl ja tais olla par kannakii häkis seinäl. Pimiä aikaa lääkepurkist tehty tuikkua valolähteen, reikä kantee ja siint syvän läpi, valopet-roolii purki sissää, ei häikäst, mut autto kuitekii. Öljylamppuu ei täs navetas olt sähköst puhumattakaa. Saunas myö käytii Visas, Vainio Vihtoril ja Lempil. Tallii jatkettii lauvoist ja siihe saatii tammahevone ja varsa kato al ja oiskoha olt sika ja lammas samas tilas. Talli räystästä jatkettii ja kaks hevosta viettiit talve räystääl, ulkoseinä ol tehty olkpaalist. Sen aikaset paalit olliit kantikkaita ja painoit siin 50 killoo. Asuinrakennus valmistu vuonna 1949, kymmenä vuotta ensimmäisest evakkoo lähöst. Siihe ko päästii asumaa, ni muutot ol tehty. Myö ku tultii vähä enne muita evakkoi, ni oltii luovutusvelvollissii. Juvose Uno käi muistaaksei katsomas vasikkalajijunta mei kalliosyrjäst. Sitä en muista, jot toteutuks se. Ahoiset tekkiit kuitekii heinäa muutamast sarast Sillapää pellost. Naveta perustus valettii 1951. Itsetehtyist sementtitiilist isä muuras naveta 1952, se ol olympiavuos. Mie oli hanslankarin koko koulu kesäloma aja. Uus navetta tul valmiiks 1954. Lehmät ja hevoset saatii syksyl sin sissää. Vesjohto ja lypsykone helpottiit työtä.

Sopeutumine suju

Naapurit suhtautuit meihii oikee hyväst. Eikä kukkaa tult millokaa kysymää, jot mitä varte työ läksittä sielt Karjalast. Myö saatii puimakonetta ja montaa muuta tarpeellista lainaks naapuriloilt. Sit löyty tuttavii, jotka olliit tehtaal töis. Sitä kautta saatii helpommi valurautatarvot, mitä rakentaes tarvittii. Miu muistii mukkaa kaik mei perree väk tul hyväst toimee paikkakuntalaisii kans. Kouluajalt ei itsellei jäänt mielee, et ois karjalaisuuve takkii kiusattu.

Heinjokelaisii tulloo

Kevvää 1946 alko sit tulla heinjokelaisii Ahmoollekkii. Koulu asu veistoluokas kolme perettä. Konrad Heinon omistamast Alestalost tul maata usjemmal heinjokelaisel. Tul paljo karjalaisii koulukaverloil. Se o varmast auttant säilyttämää omal kohal tätä karjalaisuutta. Monet paikkakuntalaiset ovat minnuukii luulleet heinjokelaiseks, ku samois porukois o pyörity. Myö kuolemajärveläiset kuulutaa kuitekii ”etnisee vähemmistö” tääl Karkkilas.

Poikkijalka-poika talvisova aikan

Äitini Olga Nikkonen o.s. Kosonen ja sisareni Liisa ovat palaamassa kotiin vuonna 1942.

Lokakuussa 1939 määrättiin Suomen puolustusvoimissa toimeenpantavaksi YH, ylimääräiset kertausharjoitukset, mikä todellisuudessa tarkoitti liikekannallepanoa eli koko maan valmistautumista sodan varalle.

Heinjoen kirkonkylässäkin sodan uhkasta johtuva valmiustila näkyi sotilaiden määrän lisääntymisenä seudulla. Kirkonkylän kansakoulussa koulunkäynti keskeytettiin, koska tilat tarvittiin maanpuolustuksen tarpeisiin. Vastaavasti oli kunnalliskoti määrätty kenttäsairaalan käyttöön. Vaikka lehdistä ja radiosta saatiin tietoa Keski-Euroopassa jo käynnissä olevasta sodasta ja vaikka Neuvostoliiton jatkuva uhkailu sekä käynnissä olevien Moskovan neuvottelujen kulun luonne antoivatkin aiheita huoleen ja pelkoon tulevasta, oli entisen rauhallisen elämän arkisten toimien jatkuttava. Armeija, mukana Heinjoenkin asekuntoiset miehet, oli jo sijoitettuna sodan edellyttämiin paikkoihin ja tehtäviin.

Kirkossa pidettiin syksyn kuluessa normaaliaikoja useammin hartaustilaisuuksia, myös iltakirkkoina, joihin osallistuminen oli runsasta. Pappina toimi kirkkoherra Palovaaran lisäksi usein nykyisen arkkipiispan isä Oskar Paarma, joka silloin toimi sotilaspastorina jossakin lähiseudulle sijoitetussa sotatoimiyksikössä. Paarmaa pidettiin erinomaisena saarnamiehenä. On helppo ymmärtää silloisen levottoman yleistilanteen vaikuttaneen ihmisten hengellistenkin tarpeiden voimistumiseen.

Liikekannallepano vilkastutti kylien elämää monin tavoin. Kirkonkylän osuuskaupankin liikevaihto kasvoi asiakaskunnan laajenemisen myötä. Sotilaat kävivät kaupassa ostamassa tupakkaa, keksejä ja makeisia ym.

välipalaksi sopivaa. Tarvittiin myös postikortteja ja kirjoitusvälineitä yhteydenpidossa kotiväen kanssa. Näissä poikkeusoloissa oli äitinikin huomannut pienen ansion mahdollisuuden: hän vei osuuskauppaan myytäväksi kotona paistamiaan piirakoita ja munkkeja, jotka kävivät hyvin kaupaksi.

Minun kohdallani oli kyse vain pikkupojalle sattuneesta onnettomuudesta, jalan katkeamisesta. Tutut ystävälliset kylän ihmiset kävivät tervehtimässä minua, poikkijalka-poikaa. Muistiini on jäänyt, kun Rajalehdon emäntä poikkesi kauppareissullaan meillä. Hän oli kaupassa huomannut, että myytävänä oli munkkejakin, joten hän osti niitä tuliaisiksi minulle. Emme ilmaisseet Iita-emännälle kuitenkaan, minkä leipomon tuotteita munkit olivat.

30.11.1939 syttyi Suomen talvisota.

Makasin sinä aamuna kotonani Heinjoen kanttorilan ruokasalin sohvalla niin kuin olin maannut jo lähes kuukauden toinen jalkani vedettynä narun ja rissan avulla sojottamaan kohti kattoa. Jalkani reisiluu oli katkennut pyöräillessäni liukkaalla jäätikköisellä tiellä vajaa kuukausi aikaisemmin.

Oli harmaa aamu niin kuin se tuohon aikaan vuodesta usein on. Radio oli auki lähelläni ruokasalin senkin päällä. Kello oli vähän vaille puoli yhdeksän. Huoneessa oli minun ja äitini lisäksi tohtori Janne Klemola, joka oli jo yli kuukausi aikaisemmin määrätty aivan naapurissamme olevan kenttäsairaalan yhdeksi lääkäriksi. Hänet oli majoitettu meille ja hän tietysti kuunteli aamu-uutisia. Viime päivinä tilanne oli ollut jo varsin kriittinen Neuvostoliiton uhkausten Suomea kohtaan jyrkentyessä päivä päivältä. Klo 8.30 se sitten räsähti. Maailmansota Suomen kohdalla oli alkanut. Uutisissa kerrottiin sodan puhjenneen NL:n ja Suomen välillä.

Ymmärsin hyvin uutisten järkyttävyyden ja ainutlaatuisuuden. Kun jalkaani särki silloinkin kovin, itkeä vullotin, mikä tietenkin häiritsi aksylyuontoista arvon tohtoria, joten hän karjaisi minulle: "Turpa kiinni!" Kyllähän minunkin olisi pitänyt tajuta sopimaton käytökseni sen hetkinen radio-ohjelma ja tilanne huomiioon ottaen. Eihän niitä Suomeen kohdistuvia sodanjulistuksia monestikaan radiosta onneksi kuule. Siihen hetkeen mennessä meille rajaseutujen väestölle oli jo jaettu ohjeita miten menetellä, jos pako sodan jaloista, sittemmin tutuksi käynyt sana *evakuonti* toteutettaisiin. Ennalta arvaamattoman kaameat ne seuraamukset

Suomelle ja erityisesti meille rajan asukkaille olivat. Sota tuli heti päivän valjettua meidänkin kyläämme: pitkin päivää lenteli seudun yllä venäläisiä I-16-hävittäjiä. Ne eivät vielä silloin tulittaneet ihmisiä. Sen sijaan Viipuria pommitettiin. Meiltähän oli Viipuriin n. 26 km, mutta kun maa oli jo roudassa, talo tärähteli ja kattokruunut heiluivat. Kaksi päivää myöhemmin alkoi meidän evakkotiemme. Sitä kesti sitten vuoteen 1945. Tällä kertaa ei asiasta enempää.

Nyt vuosikymmenten jälkeen huomaa kuitenkin sen jättäneen niin minuun kuin kohtalotoverihinkin pysyvät jälkensä.

Meille majoitettu tohtori Klemola oli laiha, tumma, synkännäköinen, tuitupäisyydestään tunnettu van-

hemmanpuoleinen mies. Mitään hoitotoimenpiteitä hän ei minun jalkaani kohdistanut. Hän lienee kuitenkin havainnut, mikä jalkani kohdalla oli vialla, kun sitä jatkuvasti pakotti. Kyseessähän oli alkava kuolio. Kun rauhan tultua muutimme seuraavana kesänä Lappeenrantaan, jalka oli tämän vajaan vuoden aikana kokenut kovia. Jalkaterässä oli vielä silloin kesällä 1940 neljä avohaavaa. Vastaanotolla äitini kanssa ollessamme tämä sama tohtori, lempinimeltään kansan keskuudessa "Kalmiston Janne" tunsu kyllä meidät ja totesi, kai lohdutukseksemme tarkoittaen, "en minä kyllä luullut, että siitä jalkaa tulee". Onnea oli ollut paljon matkassa, kun jalkaa ei tarvinnut amputoida haavojenkin umpeuttua seuraavaan joulukuun mennessä.

Heikki Nikkonen

Kunnan kivinavetta, joka sijaitti kunnalliskotia vastapäätä

Kanttorilasta päin katsottuna kivinavetta on keskellä kuvaa, joka on otettu 20-luvulla. Kuva: Näi myö enne eletti

Näkymä kunnan kivinavetan raunioilta Rouhimäkeen päin, jossa näkyy hyljätty sikalan rakennus. Kuva: MP

"Kunta" niin kuin sitä kunnalliskodin kokonaisuutta silloin nimitettiin, oli maatila, jossa oli 22 hehtaaria peltoa ja muuta yhteensä 400 hehtaaria. Rajat kulkevat seuraavasti: kunnalliskodista Leinolaan päin, alueen rajana oli Hovilah-ti ja Salmenoja. Salo-Vamppala - tien Rouhijärven puolella oli myös kunnan maata, joka jatkui kunnalliskodin muuntajalta kirkolle vievälle tielle aina Parikalle asti. Kanttorin tonttikin oli lohkaistu tästä tilasta. Kunnalliskodin lähimpi-rissä olivat tämä suuri navetta, hevostalli, suuri erillinen saunarakennus, aittoja sekä tilanhoitajan ja muonamiehen talo navetasta n. 30 metriä Leinolaan päin tien varrella.

Mennään navettaan takaisin. Navetta oli kivinavetta, missä ikkuna-aukkojen reunat oli valettu, jotta ikkunat "istuivat" paremmin. Navetan sisällä oli kaksi käytävää, joten lehmä on ollut neljä kohdassaan. Navetalla oli reilusti pituutta, joten kymmenen lehmää vierekkäin mahtui navettaan ja se kerrotaan neljällä, päästään yhteislukemaan 40 lehmäpaikkaa. Muistikuvieni mukaan lehmä oli vähän alle kolmekymmentä. Muuntajan kivijalalta päin katsottuna kanttorilan suuntaan on aukeaa nytkin. Se on ollut ennen kunnan haka, jossa lehmät lypsettiin. Karjakkojen määrää en pysty tarkkaan sanomaan, mutta pitihän heitä olla aika monta lehmien lukumäärä huomioonottaen. Karja oli Ayshire-rotua sarvista ja koosta päätellen. Tilanhoitaja Iivari Haimin ja muonamies Viljami Juvosen lisäksi tilalla oli muutama renki, joista muistan vain yhden. Kaiken kaikkiaan kyseessä oli mallikelpoinen maatila, jolla hyödynnettiin kunnalliskodin ylläpito ja myytiin tietysti viljaa ja maitoa, mitä jäi yli.

Heikki Nikkonen

Vihdoinkin päästiin Heinjoelle

18. – 21.6.1989 Viipuri-Heinjoki-Terijoki

Lähtöpäivää oli odotettu kiihkeästi, sillä tämä matka onnistuessaan avaisi monia ovia ja selvittäisi vuosikymmenten patoutumia. Heinjoki-Säätiö oli nyt asialla. Jokainen matkalla ollut voisi ansaita oman kertomuksensa, mutta keskityn vain siskooni ja itseeni vaikuttaviin henkilöihin. Olimme Sirkka-siskoni kanssa nk. pioneerimatalla. Meidän tehtävämme oli tarkastella sellaisia mahdollisuuksia, että voisimme tuoda yli 80-vuotisen äitimme myös Heinjoelle. Sirkka oli pieni ekaluokkalainen, kun oli jouduttu lähtemään toisen kerran evakkoon. Matka olisi myös hänelle silloisten muistojen todentaminen.

Menomatalla bussissa tarkkailimme, löytyisikö sopivaa ”miesuhria”, joka lähtisi taksilla jo samana iltana meidän kanssamme Heinjoelle. Tiedustelin Pellervo Hyttiäiseltä, matkanjärjestäjältä, kuka voisi olla riittävän rohkea lähtemään meidän kanssamme. Hän vastasi naurahtaen, että kyllä se on teidän itse hoidettava eikä siinä varmasti ongelmiakaan synny. Pysähdystauoilla keskustelimme kumpikin tahoillamme eri ”mieskandidaattien” kanssa. Satuun juttelemaan Kääntymän kylästä kotoisin olevan Antti Partasen kanssa, mutta hän ei ollut se oikea, koska meidän piti päästä Kurvilaan ja Heinjoen kirkolle. Sirkkaa onnisti, sillä bussiesittelyn yhteydessä oli selvinnyt, että Pertti Illi Tuokkolasta ja Sirkka olivat olleet Heinjoen kirkonkylän uudessa kansakoulussa samalla luokalla. Pertti oli lähtenyt matkalle sisarensa ja kumminsä kanssa. Mutta into ja uteliaisuus päästä Heinjoelle oli niin suuri, että hän suostui lähtemään meidän mukaamme. Tämän jälkeen Pertti onkin saanut kantaa lempinimeä ”suojelusenkeleli”. Teimme vapaamuotoisen suunnitelman iltaa varten niin, että kummankin osapuolen toiveet yritettiin toteuttaa.

Saimme kultahampaisen Juran taksiksi. Sirkkan venäjän kieli ja sanakirja olivat apuna. Minä seurasin karttaa, sillä halusin varmistaa, että olimme menossa oikeaan suuntaan. Halusin löytää merkkejä luonnosta, järviä, jokia jne. Olimme saapuneet metsäiselle tieosuudelle.

Tarkkailimme kiihkeästi tien oikeaa puolta. Sieltä pitäisi näkyä Äntelinlampi ja pian sen jälkeen Valklampi. Näin tapahtui. Nyt ei ollut enää pitkää matkaa uudenmaantienhaaraan, josta tiet suuntautuivat Heinjoen rautatieasemalle, kirkolle, Ristseppälään (Äyräpään

suuntaan) ja Viipuriin. Huomasimme, että meillä oli ihan ”oma bussipysäkki”, sillä matkaa vanhempieni kotiin oli vain pari sataa metriä rautatieaseman suuntaan. Äitimme oli kertonut, että asematien kummallakin puolella kasvaa petäjä ja niitten jälkeen käännytettiin melko pian vasemmalle eli meille, Riihimäkeen. Emme niitä nähneet, mutta tarkastelun jälkeen löysimme ne kaadettuina ojanpenkalta. Olivat sisältä ihan lahoja. Sirkkan lapsuusajan muistikuvat olivat hieman epävarmat, mutta kuitenkin ihan oikeaan osuvat. Löysimme meitä vastapäätä olleen Modénin hovin venäläisen rakentaman jo ränsistyneen talon ja portin. Meille lähdettiin tien toiselta puolelta nousemaan ehkä vähän kuljettua pientä polkua loivaa mäkeä ylös. Rakennuksia ei ollut. Se tiedettiinkin jo ennestään. Kyyneleet nousivat silmiin. Sirkkan lapsuusajat tulivat hänelle voimakkaina mieleen. Pihapiirin tarkastelu alkoi. Löysimme rakennuskiviä, marjapensaita, Sirkkan leikkikiven, ruusupensaita, akilleijoja, valkoisenaan koiranputkia kukkivan lähipeiton. Voimme sanoa, että tämä oli meille pyhää maata. Pitkäaikainen toiveemme oli toteutunut. Nyt meillä olisi paljon kerrottavaa kotona. Iltamme jatkui ajamalla nyt kirkon suuntaan. Näimme ränsistyneen lukkarilan ja takana kauempana kunnalliskodin raunioita. Pertti ja Sirkka voivat todeta uuden kansakoulun nähtyään, että sana ”uusi” kärsi pahan inflaation. Ulko-ovet repsottivat. Välikatot pursusivat jotain täytteitä. Yksi ulko-ovi putosi vanhan venäläismummon käsiin. Näin oli jatkosodan aikana valmistunut uusi kansakoulu kokenut aivan hurjan muodonmuutoksen. Rakennusta isännöi nyt 11 venäläisperhettä ja koulun eteläpäädyssä oli ruokakauppa, jonka sisällä ollut paha löyhyä tuli vastaan oviaukolla. Tarkastelimme jatkosodan perääntymisvaiheessa räjäytetyn Heinjoen kirkon raunioita tai paremminkin tiiliskivikasoja. Löysimme vanhan hautausmaan ja pääportin. Hautausmaalla näytti nyt olevan joitakin venäläisten hautoja. Suomalaisten haudoista ei juuri ollut merkkiäkään. Päätelimme uuden sankarihautausmaan paikan, johon oli setämme haudattu kaaduttuaan Muolaan Ilveksessä 23.2.1940. Kun tulimme kirkkosillalle, jonka omat myös räjäyttivät jatkosodan viivytystoimenpiteenä, alkoi sataa hieman ukkosmaista, lämmintä, pehmeää sadetta. Venäläisten rakentama sillan korvike ylitti Vuoksen lahden. Katselimme, kuinka valo siilautui upeasti pilvien lomasta ja vedenpinnan tummuusarvot

vaihtelivat valon mukaan. Sade lakkasi pian ja huu-
maava kedon kukkien ja kaiken vihreän tuoksu ympäröi meitä. Oli aika nousta jälleen taksiin ja jatkaa sillan yli Pertin kotiin Tuokkolan kylään. Jonkun matkaa ajettuumme saavuimme harjualueelle. Kauempana alhaalla kimalteli Tuokkolanjärvi ilta-auringossa. Voiko enää kauniimpaa maisemaa olla?

Tuokkolanjärvi

Tuokkolanharjua kutsuttiin Pikku Punkaharjuksi. Tuokkolanjärvi oli harjun länsipuolella ja Taavetinjärvi itäpuolella. Pertti tunnisti kotinsa paikan. Pysähdyimme kuuntelemaan hänen kertomistaan ja ihastelemaan luonnonkaunista ympäristöä.

Olimme onnistuneesti saaneet suunnitelmamme päätökseen. Nyt oli aika palata kirkolle ja Viipurin tielle. Jännittynyt olo ei oikein vielääkään tahtonut helpottaa. Oli päästävä pian kertomaan muille, miten retkemme onnistui, sillä varmasti meitä odotettiin jo takaisin. Riemulla ei ollut rajoja, kun kerroimme kokemuksistamme.

Seuraavan päivän ohjelmassa olivat Kirkonkylä, Ristseppälä ja Kopralla. Bussista löytyi aina joku, joka tiesi kertoa omakohtaisen tarkasti. Koprallaan ajettaessa jouduimme nousemaan bussista pois heikon sillan vuoksi, mutta muuten pääsimme ajamaan ihan Koprallaan kylän raitin aina perukoille asti. Joku alkuperäinen rakennus oli vielä pystyssä ainakin Antti ja Alina Jantusen talo. Pysähdyimme Ristseppälän rautatieasemarakennuksen lähellä. Kauempana radalla näytti olleen haamujuna, joka oli sodan jäänteitä. Kirkolla tapasimme yhden venäläisen miehen, joka työskenteli Heinjoen aseman läheisyydessä sotilaana. Syntyi vahvaa mielipiteiden vaihtoa. Heinjoki-kirjakin otettiin avuksi ja tulkki hoiti tehtävänsä. Näin oli toinen Heinjoen matkamme loppuillaan.

Pellervo Hyytiäinen (oik.) ja venäläinen sotilas

Iltaohjelmaamme kuului retki Terijoelle. Ihailimme kauniita Suomenlahden rantoja ja joitakin pitsihuviloita, joitten kulta-aika oli jo ohi. Piipahdimme myös Muolaajärven rannalla. Näimme Mannerheim-linjan punkkerin ja venäläisten tekemiä horoskoopipatsaita.

Kysyin bussissa paluumatkalla Viipuriin, löytyisikö henkilöä, jolla on esim. pieni pistolapio, niin voisimme käydä kotipihalla hakemassa erilaisten kasvien juuria. Vastauksen sain heti Eevi Heinolta o.s. Taponen. Teimme kultahampaisen Juran kanssa kolmannen Heinjoki-retken. Kävimme ensin Mikonmäen hautausmaalla. Äitimme oli piirtänyt kartan, josta löytyivät meidän isovanhempiemme ja muittenkin sukulaisten haudat. Löysimme sukuhautamme kohdalta ruusun jäänteitä. Äitimme kertoman mukaan haudalla oli ollut suuri ruusupensas, jonka löytämistä nyt pidimme suurena ihmeenä. Kävimme ottamassa meidän pihalta karjalanruusun ja akilleijojen juuria. Eevi ehdotti uimista Pappilanjärvestä. Se oli ollut hänellä suurena haaveena. Ajoimme Likasillalle, josta tie haarautui kirkolle ja pappilan suuntaan Hokarinmäelle, jonne oli auto jätettävä, koska tie oli melko jyrkkä, kivikkoinen ja muhurainen. Kävelimme kohti Rajalehtoa käkien kukkuessa ja muitten lintujen helskytellessä suurten koivujen latvoissa. Rajalehdon navetan rauniot olivat näkyvissä ja asuintalon paikkeille oli venäläinen rakentanut kesäasuntonsa. Lampeakin oli rakennettu. Saavuimme pappilan raunioille. Järvelle laskeuduttiin rinnettä alas. Uimapukua ei ollut, mutta se ei haitannut mitenkään. Eevi meni ensin ja minä perässä. Hän huusi, että älä tule samasta paikasta, sillä hänen vatsansa oli tömähäntynyt kiveen. Kuumien päivien virkistys oli saatu. Palatessamme autolle kävimme vielä katsomassa Raajokea, joka oli aikoinaan ollut nuorten kokkojuhlien paikka.

Raajoki virtaa Pappilanjärvestä Rouhijärveen.

Linja-autossa kuultua

Olin matkalla linja-autolla Karjalohjalta Helsinkiin vuosia sitten. Onnistuneet Heinjoki-juhlat olivat takanapäin. Bussissa istui kaksi hienoa, helsinkiläistä rouvaa, jotka olivat palaamassa huvilaltaan. He ihmettelivät, että onpa paljon matkustajia. Toinen heistä tiesi, että karjalaiset juhlivat tänään Karjalohjalla. Hän jatkoi edelleen: ”Kun taas kerran olin matkalla huvilalta Helsinkiin, bussiin astui iäkäs karjalaisukko. Ohitimme juuri ränsistyneen, ison ladon, jolloin ukko tokaisi, ett jos meill Karjalas ois olt tuollane laaorötiskö, ni se ois kyl purettu pois.” Rouvat ihmettelivät edelleen, että siellä Karjalassa vanha lato olisi heti purettu. Selvisi, että kumpikaan rouvista ei ollut koskaan käynyt Karjalassa.

Evakko

”Koha mänis näikii”, sano Muolaa mies,
ko hevone ol polvillaa.

Lähde: Sirkka Hangelin o.s. Parikka

Myöhemmin kuulimme asiantuntijoilta, että olimme menneet uimaan ihan väärästä kohdasta, mutta mitäpä se meitä haittasi.

Matkaohjelmaamme kuuluivat vielä Viipurin nähtävyydet. Erityisesti linnan torniin kiipeäminen oli suuri elämys. Upeat maisemat nähtyäni tuli väkisin haikea tunne. Tämä kaikkihan on kuulunut Suomelle.

Marja Paakki

Vuonna 1908 Heinjoella

Kuulutus.

Urakkahuutokaupalla, joka pidetään Heinjoen kuonantuvassa 18 p:nä t. k. kello 1 päiv., annetaan tehtäväksi mainitun seurakunnan kirkolle **kiviseinäinen, peltikattoinen** harkkovaaja, joka tulee ulkoa mitaten 9 m. pitkä, 7 m. leveä ja kivistä tehtävä osa 2 1/2 m. korkea. Kaikilta huutajilta vaaditaan pätevät takaukset sekä työn kestävyydessä annettavista rahoista että työn kunnollisesta suorittamisesta ja kaivosta vahingosta, mitä seurakunta urakoitsijan kautta mahdollisesti saattaisi karsimaan. Urakkatarjoukset hyväksyy tai hylkää kirkonkokous. Tarkemmat mainittua työtä koskevat määräykset ilmoitetaan huutokauppatilaisuudessa ja saavat haluavat niitä jo ennenkin rakennustoimikunnalta.

Heinjoella 4 p. tammik. 1908.

179

Rakennustoimikunta.

Lähde: Karjala-lehti 5.1.1908

— Ulosottoapulaiset. Muolan ja Heinjoen piirin nimismies J. M. Karppinen on anomut, että poliisikonsultaapeli August Sellsten määrättäisiin hänelle ulosottoapulaisiksi kahden tuusikunnan ajaksi lufien tuluvan tammi-kuun 24 päivästä.

Lähde: Karjala-lehti 18.1.1908

Heinjoen kirkolla olevan hautausmaan lisäalueen kiviaitaa kesällä 2009. Kuva: M.P.

Heinjoki - Säätiö

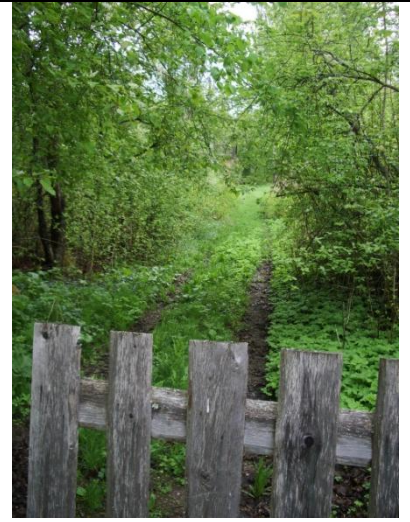
Heinjoki-Säätiön kotisivut ovat osoitteessa:

www.heinjoki.fi

Kotisivuilla on esitelty säätiöllä myynnissä olevia tuotteita, joita voi tilata säätiön asiamieheltä:

Marja Peltonen

puh. 0400-743 735

Lauta-aidan takana Modénin hovin piha-alueita kesällä 2009. Kuva: M.P.

Tapahtumia

- Kääntymä-päivää vietetään elokuun 27. päivänä 2010 Pusulan Ahjolassa alkaen klo 12.
- Heinjoen kirkonkylän koulupiirin kyläpäivä on 17.10.2010 sunnuntaina klo 12 Karkkilan seurakuntatalossa.
- Vuoden 2011 Heinjoki-juhla on 7.8.2011 Pusulassa.

Jos haluat, että omaisesi pois-menosta ilmoitetaan seuraavan Heinjoki-juhlan jumalanpalveluksessa, olisi varmintaa, että ilmoittaisit siitä itse Heinjoki-Säätiön asiamiehelle, Marja Peltoselle, puh. 0400-743735.

Vanhoja uutisia Heinjoelta

Virkoja avoinna.

Opettajain

virka avoinna.

Miesopettajan virka, johon on asuttava 1 p. elokuuta, Heinjoen Korpelankylän kansakoulussa julistetaan johdunnalta haettavaksi ennen toukokuun 25 p. Palkkaa on, paitsi valtion, tunnosta 300 mk., yhden lehmän leijalaidur, vapaa osasto ja polttopuut ym. walo koulun huoneissa. Virka tulee wafinoitettui kshden koetusvuoden perästä, jos opettaja täyttää taroitustensa. Korpelassa 14 p. huhtikuuta 1905.

Matti Hyttiäinen,
johdunnan esimies.

Lähde: Karjala-lehti
Virkoja avoinna 18.4.1905

Lappalais- lintukoira

nim. Vahti), väriltään vaalean-punanen, rinta-puoli valkea, kaulassa aivan uusi, lukolla varustettu nahkanen kaula-nauha, varustettu läkkisellä nimilevyllä, ynnä läkkisillä tähdillä sekä vuorattu vihreällä tai sinisellä vaatteella. Kiinnittäjää pyydetään ilmoittamaan allekirjoittaneelle, **Heinjoki**, Vamppalaan, (puhelin Karisalmi, Mustonen) tai Herra J. Hallenbergin Viinikanppaan Viipurissa.

11568

J. A. Mustonen.

Lähde: Karjala-lehti
Kadonnut koira 8.9.1908

Neiti Adèle Modén,
"Moteeni ryökkinä"
Kuvan omistaja:
Saara Parikka

Myllyjärvelle

Myllyjärvi ilta-auringossa kesällä 1990

Akvarelli: Marja Paakki 2010

Kotijärveni läikkyvät laineet
aina mielessä ailahtelee.
Nuo valkeat kauniit lumpeet
sen pinnalla keinuilee.

Sen vuolaitten vetten helmaan
me helteistä sukellettiin.
Uimakivemme vanhan ja harmaan
paljas päälaki kasteltiin.

Oli ilo ja riemu silloin
tuoll' Myllyjärven rannalla,
kun villit vekarat milloin
pulikoivat sen aalloilla.

On mielessä lapsuuden huvi
niin monesti täälläkin vaan,
tuo ihanan Karjalan suvi
ei unhoitu mierollakaan.

Kun illan rauha jo saapuu
hämy viitassa vaeltain,
silmät kukkien umpeen jo painuu.
Heinäsirokot soittaa vain.

Rantatietämme vieras jalka
nyt kylmästi astuupi vaan.
Hän hyväillä varmaan ei malta
rannan sieviä kielojakaan.

Ei tajua vierasta mieltä
kotijärvi ja lumpeet nuo,
ne kaipaavat Karjalan kieltä
itä outoa vierasta tuo.

*Bertta Säde o.s. Rääkkönen
v. 1941 Perniö*